

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО УГАРСКУ на годину
6 ₰. Ил по године 3 ₰, на
четврт године 1 ₰, и 50
новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франка, на чет-
врт године 10 франка, на чет-
врт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т   З А   П О Л И Т И К У   И   К Њ И Ж Е В Н О С Т .

Претплата шаље се у пла-
ћеним писмима непосредно
администрацији „Гласа Цр-
ногорца“ на Цетиње, а може
се и картом упутницом на
пошту у Котор. Дописи ша-
љу се уредништву. Руко-
писи се не враћају.

За огласе шаље се, по
простору који заузму на
петита, 7 новчића од реда
за први пут, а за сваки
даљи пут по 5 новч. За
огласе веће и на дуже
вријеме попушта се.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 29 новембра.

Гирсово борављење у Берлину учинило је у Њемачкој добар утисак. За Гирсом прошао је преко Берлина Краљ дански Христијан на повратку из Ливадије и у Потсдаму дочекао га је Цар Вилхелм, што је могло дешет. Кроз мато ура, што се Краљ на овом путу зауставио, било је на царском двору велико примање па одма велики објед. Изгледа на сваки начин, да су и Гирс и дански Краљ изгладили онај утисак, што је био прозиван Цар Александар пролазећи у два пута јесенас преко Њемачке а не желећи, да се састане са Царем њемачкијем, који је то желио и надао се томе до пошљедњег часа.

Исти дан кад је Гирс посетио Цара Вилхелма, овај је, прегледавши рекруте, казао им, да њима престоји, да покажу своје врлине само у мирно доба, што је штампана одма узела, као одсејв доброг утиска Гирсове посјете. Но млади Цар често држи јавне говоре те његове ријечи већ и не чине великога утиска. Али је његов канцелар генерал Каприви држао прву бесједу у државном сабору, која је била ове недеље на дневном реду у јевропском новинарству и која је пружила први доказ његова говорничкога дара.

Каприви је говорио два сата и простор нам не допушта ни да цео извод донесемо из те његове занимљиве бесједе. Један заступник слободоумни позвао га је да рече ријеч мира, и Каприви се трудио да задовољи заступника. Он је казао, да је пун ваздух „сацила узнемиравља“, које је новинарство излегло. Но ово узнемирење нема основа. Извор му је био пријатељски дочек францускијех мршара у Кронштату. Капц зар мисли пак, да тај догађај није такав, да може тако узнемирати, јер је био пошљедња давни постојећих односа и одзив обновљеном тројном савезу, ког је штампана њемачка објавила можда и сувише изазивајућим тоном. Канцелар је констатирао, да се је влада у Француској учврстила, без чега се не шаће доћи до њезиног зближења са Русијом, по Њемачка не само да с тога нема разлога, да се узнемирује, него што више она се мора радовати, јер јака влада у Француској биће у стању, да задржи немирне елементе, који траже освету. Цијела ситуација политичка не пријети ништа миру. У сваком случају изглед су Њемачке бољи у будућем раду од сваке друге државе. Али Њемачка не жели рата, него жели да живи са сваким у миру. Њемачка гледа у будућност мирно, јер се она ослања на добру војску која саставља једну нераздјелну цјелину са народом, који за војском стоји у цјелини.

У оне бесједе Капривијева пошла је даље у изјавама мирољубивијем од сличнијех изјава Рудинијех и Калнокијех. Ал ипак с разлогом говори „Варш. Дневни“, кад би смо еравнили изјаве трију министара, она Рудинијева је највише могла умријети, јер је он к ријечима додао и дјело, кад је до знања ставио, да је влада смањила војени буџет 68 милиона, дочим га је и Аустро-Угарска и Њемачка повиспла. У оне — вели исти лист — ако се из бесједе изваде мирољубиве фразе, сва бесједа није друго него нова варијација на стару тему: si vis pacem, para bellum — јер сам Каприви каже,

да је најбоља гаранција мира у томе што тројни савез потпуно равновјесје чини силзи Русије и Француске, и још додаје, да Њемачка може бити мирна с тога, што се ослања на своју добру војску. Занетост положаја у Јевропи, и њезино раздјељење у два табора — плод је тројног савеза и њемачке политике, која је створила и подржаје антагонизам аустро-руски на Балкану. Мир јевропски осигураће се истински тек онда, кад узбуде у Бугарској успостављен ред по берлинском трактату и кад се ријеше остали висећи питања у духу справедливости.

Варшавски лист при свршетку још примједњава, како се Каприви изјављује благодушно о новој ситуацији, у којој се Француска налази сагласјем са Русијом, чим се са свијем удаљује од Бисмарка, који је за све вријеме свога рада упорно радио, да изолира Француску. Њемачка политика, од како се удаљио Бисмарк, још се у многоме измијенила: она је ћуткећи свезала своју судбину са судбином Аустрије и са њезином источном политиком, и коначно се удаљила од Русије.

Ово констатирање озбиљнога листа, као што је „Варш. Дневник“ послје Капривијева бесједе паралелне са свијем труд њемачкога канцелара, што је уложно ришнући ријечима ружичасту ситуацију у Јевропи.

У осталом што се тиче ове ријечи Цареве рекрутима, да им предстоји, да војничке врлине покажу у мирно доба, наоди се разјашња у другој, што је Цар рекао онет рекрутима у Потсдаму послје три дана, и то, да им по свој прилици предстоји, да оружјем штите унутрашњи поредак противу струје, која тежи, да га наруши. Цар Вилхелм је завршио ту своју ријеч овако: „За вас постоји само једна заповијед — то је моја заповијед! И ви имате само једнога непријатеља — и то је мој непријатељ!“ Држи се, да је овдје Цар Вилхелм мислио на Бисмарка, одакле се види, колико га узнемирује стари државник.

У пошљедње доба млади Цар је изазвао велико негодовање у Њемачкој противу себе. Приликом јесенске своје посјете у Минхену написао је у варонској књизи споменици Regis voluntas suprema lex — Воља владоачева највиши закон. Ова реченица напоменула је читав ред другијех изрека Царевих, који мирнишу абсоlutизмом. И негодовање је то нашло највише одушке, кад је скоро књаз Бисмарк прошао из Варцина у Хридрихер, је преко Берлина. Ту се било на колодвору сакупило мноштво народа, које је чинило најодушевљеније овацје старог државника и другу већ покојног Вилхелма I-ог и Молткеа. У одговор оне Цареве да је воља владоачева највиши закон, ту се клицало: Њемачка изнад свега! — и оној познатијој: Salus rei publicae suprema lex! Пулицја је ту посредовала и неколико демонстраната затворила.

Осим тога у државни сабор долази на дневни ред аустро-угарски трговински уговор, противу тога не престају Бисмаркови органи агитирати, и тврди се онет да ће и сам Бисмарк у сабор доћи, да ту развије своју рјечитост противу истога уговора.

Еле факт је, да је млади Цар озлојеђен на старог државника — те да унутрашње стање није најповољније у Њемачкој.

У Бразилу као да је предупр-

вен грађански рат оставком диктатора Фонсеке, противу кога су биле устале неке провинције, па и сама флота, која га је из почетка подржавала. На његово мјесто проглашен је генерал Флориано де Пехато за пресједника републике. Уи то је умро у Паризу бивши бразилски Цар Дон Педро изневјерно, као што нам дава бечки „Кор. Вирс“, која смрт може утврдити републику у Бразилу за ваза, јер су само врлине Дон-Педрове и симпатије, које је он имао стећи у Бразилу као Цар, могле онет монархију бразилску обновити.

Напротив стање у Китају све више пријети. Устани напредују, што се приписује неодлучности мјестнијех власти. Да не потиче ту ватру на граници Русије која рука из Јевропе?

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Петроградско Н. Времја обраћа јући пажњу на сумњу, коју је био изазвао састанак Гирсов у Монзи са краљем Умбертом у бечкијем и берлинскијем листовима, па онај у Берлину са Царем Вилхелмом у бечкијем листовима, шта:

Какав је то тројни савез, када свака држава, што улази у тај савез, ако се случи што би могло доказати, да она жели с Русијом у добријем односима живјети, одма навлачи на себе сумњу издије? Најчуднијате је, што бечки штампана открива своје подозрење у часу кад се берлински труди да представи борављење руског министра у Берлину без икаквог политичког значаја. Зар чланови тројног савеза вјерују толико један другоме, да и у толико умирјујућих увјеравања назиру намјеру скрити истину њима непријатну? То изгледа комично и поучно. Трудно би било наћи бољег доказа артифицијалности тројног савеза. Није ли јасно да се она тако звани заједница интереса савезнијех држава састоји у надама, што се гоје у Берлину и Бечу, меће ли тројни савез принудити Русију да измијени своју досадашњу политику у корист анетита аустро-угарских и њемачких? Ал ове наде ће и остати надама. У онем току јевропскијех догађаја ништа не слуги на могућност, да се те наде и остваре, успркос састанка руског министра са Краљем Умбертом и Рудинијем у Монзи, и у Берлину са Царем Вилхелмом и Капривијем. У оне ни ови састанци, ни посјета г. Гирса у Паризу нијесу измијенили ништа у положају ствари, што су довијели обновљење тројног савеза и посјета Цара Вилхелма у Инглеској. Посјете, што је руски министар учинио у Монзи, Паризу и Берлину, имају карактер чисто епизодски, ком је дала повода жеља краља Умберта и Маркиза Ди-Рудинија, да се виде и поразговоре с њим о јевропскијем послама. Послје таквијех разговора било је неопходно потребито, да Гирс пође у Париз из узрока, који су свакоме јасни, а пошто је био руски министар у Паризу, није могао проћи а да се не заустави у Берлину, јер иначе био би изазвао претноставке, које руској влади не би годиле. С тога нам се чини чудновато, како у Бечу не могу разумјети тако просте ствари, него се узнемирују, што је руски државник мимошао Беч и ако се Беч не налази на путу из Париза у Петроград.

Испрва. У пошљедњем броју на другој страни у четвртој ступци овако треба исправити сврхтак чланак из Н. Времја: „Литригу, која досада није проузроковала рат само благодарени мирољубљу и дотриљењу наше владе.“

Одјек доноси под насловом „Африканска Теорија“ шледеће:

Изјаве грофа Калнокија о Босни и Херцеговини изазвале су и у иностранству велико изненађење. Више угледних листов расправљају питање, да ли становништво, на које се гроф Калноки сада ставио, од говара јевропском уговорном праву и долазе до закључка да никако не одговара. „Мемориал дипломатик“ критикује врло оштрим ријечима тон, у коме је аустријски

министар говорио о Србији и у опште о балканским државама. Није се чудити, вели поменути француски лист између осталог, што мале балканске државе не сматрају особито привлачним то надувано турско-савје. Дале констатује исти лист да је гроф Калноки говорио о Босни и Херцеговини као о покрајинама, које је Аустро-Угарска већ дефинитивно присвојила, а при том је био и великодушан да високу Порту увјерава, да је хансбуршка монархија вољна ту уставити се и да не мисли предузимати нове пријатељске ампутације на отоманском државном тијелу.

Исто тако говори и бриселски „Нор“ који наглашава, да би гроф Калноки много коректније учинио, да је примједбе, што их је учинио био у погледу независне краљевине Србије, унутро на вагалну кнежевину Бугарску. Било би смјешта поруга вјеровати, вели „Нор“, да је Русија за то поднијела тешке жртве за ослобођење Бугарске, да измијени јарам турског наше са јармом Стамбуловљеним, и Русија не увиђа никакве накнаде за то у околности, што су Босна и Херцеговина промијениле господара и што Аустро-Угарска, која је тамо ушла у име интереса тих земаља, проповиједа сада африканску теорију по задних земаља, која се мучно даје пресадити у Јевропу.

Ми смо већ више пута указивали на то, да је Аустро-Угарска добила од Јевропе мандат за окупацију Босне и Херцеговине у циљу, да умрије те покрајине, никако пак да стече позадно земљиште. Ми смо доказали, да се теорија о сферама моћи и позадним земаља не може довести у склад ни са јевропским уговорним правом, као ни опште са јевропским државним системом. Бриселски орган руске дипломатије дијели потпуно наше гледиште у томе погледу, означавајући назоре, које гроф Калноки у погледу Босне и Херцеговине исповиједа као африканску теорију, којој у Јевропи никако није мјеста.

Тај суд стране штампе је важан притог за оцјењивање извјештаја грофа Калнокија. Кад се тако изјашњавају његови који управо далеко стоје од балканских ствари, интересујући се за њих тек индиректно, то се по том даје судити, како је то морало утицати на саме балканске народе, чији је онетанак и будућност у тој ствари у питању. Балканско полуострво није Африка и примјешњавање африканских теорија на државе јевропског југоистока не може будити ни допадање ни повјерење. Лојално апеловање на уговоре води лако разумљивој претпојетавци, да онај који то чини и сам најтужије поштује те уговоре и да не дозвољава вршење уговора, ако мисли да отуд може какве користи извући.

Африканске теорије и јевропско уговорно стање то су два појма, који једно друго искључују и „Нор“ има потпуно право кад исказује мишљење да је узалудан труд, хтјети ту теорију пресадити у Јевропу.

Под насловом „Прикривена опасност“ доноси франска „Политика“ уводни чланак, у коме се примједбе „Одјекове“ на Калнокијев извјештај признају као потпуно умјесне и оправдане. Од после окупације Босне и Херцеговине „Политик“ пише:

Ма каквог мишљења био неко о актуелној важности овог српског протеста, једно се неће моћи порицати, а то је да оно није без стварне основе. Како берлински уговор, тако и расправни записници конгреса јесу непобитни разлози аргуменацији српског листа. Грофу Андришију било је јако стало до тога, да добије окупациони мандат из руку конгреса у форми, која не би давала ни најмање мјеста икаквој сумњи о пролазног карактеру (и о некористодљивим интенцијама бечког кабинета, удаљеном од сваке помисли) на присвајање турског земљишта. Расправни записници конгреса од 28-ог јуна садржи дотични меморандум грофа Андришија, у коме се окупација захтјева и који се са излагањем „Одјековим“ у самој ствари дословце слаже. Тамо се наводи, да Аустро-Угарска пуну годину дана три усљед устанка и агитација у сусједним земаљама на својој граници. Разлаже се тамо даље, да је Аустро-Угарска морала примити преко 150.000 бјежунца, који одричу повратак у Бесну, док је ова под турску

влашћу, која им не гарантује онстанак и заштиту. Гроф Андраши разлаже, да Турека није у стању одржавати ред у те двије покрајине, да ће он остати у жалосном стању растрзано револуционарним агитацијама против турске власти, да ће револуционарна агитација неминовно захватити погранично словенско становништво и да конгрес, ако дозволи продужавање таког стања, прима на себе озбиљну одговорност за будући мир Јевропе. Гроф Андраши је изречно изјавио да он не жели, да се Босна и Херцеговина Аустро-Угарској анектирају, он жели само да конгрес у опште нађе неки излаз и Аустро-Угарска ће, како се овај покаже као практичан и да се може примити, прва га прихватити. То је аутентичан мотивисани извјештај Андрашијев и он не оставља, упоредно са јасном одредбом члана 25. берлинског уговора, ни најмање сумње о томе, да правну основу окупације не сачињавају територијална питања моћи, као и то, да берлински уговор Аустро-Угарској не даје друга права, осим права привремене окупације једне турске покрајине, чије се државоправно припадање турској држави, међутим, ушљед туђе управе ни најмање не тањира. Од тог времена привикли су на балласту, да све рекламације у погледу трајања окупације безбрижно игноришу и узимају као нешто што се само по себи разумије, да никаквом разумном човјеку у Јевропи неће пасти на намет да трати вријеме на смијешна размислића, да ли ће и кад ће Аустро-Угарска опет ставити Босну и Херцеговину Турској на расположење. По тиме није ни у колико са свијета уклоњен план 25. берлинског уговора, он сачињава пита више сталну опасност по мир монархије. С тога гледишта посматрано, разлагања су Одјенова од важности, коју не треба подцењивати. Она доказују, да источна политика Аустро-Угарске ни у својој најнепосреднијој сфери нема ни близу још сигурног подлога, и да општи положај источних ствари скрива опасност, које преко њих могу у потпуној збиљи прекренути.

У све то вишем раздору српско-хрватском у Аустро-Угарској најумјеренији српски лист **Браник** одговара најумјеренијем хрватском листу „Обзор“ између осталог овако:

При крају свога разлагања умује писец „Обзор“, да „пошто су данас Босна и Херцеговина од наше монархије „окупиране земље“ на пошто у оквиру монархије „српске државе“ нема, али има (? ?) хрватске или бар мора да је буде, јер ми Хрвати идемо за тим, да нашу домовину у оквиру монархије уједињимо и учинимо самосталном, — како да не виде браћа Срби у Босни, да њима као Србима нема будућности ни развика, већ под окриљем хрватске државе идеје и уз ову идеју? Како да не виде да ова идеја у монархији мора бити уточиште и за њих и за нас? Једино уз хрватско могу они сачувати и своје српско име; иначе ће Неметов и Мађарство вршити своје.“ — Онда још додаје, да ће у Босни од ова два елемента — српски и хрватски — надвлађати, који је културнији, а тај ће бити по једном Французу Хрвати, јер да су Хрвати најкултурнији народ на југу, а Хрватска еродирате те културе и мост из међу запада и истока; коју „мисију“ не схваћа и не зна да врши „старчевићанизам“ а још мање неспособни и тјесногрудни „Glas Herzegovca“.

Овај завршетак показује, да се наша браћа Хрвати још увек у оној великој заблуди налазе, да ће њима помоћу Аустро-Угарске са руком поћи створити у оквиру монархије „хрватску државу“, на још присаједињеном Босне и Херцеговине!

Ми добро знамо и увиђамо, да нам ваља у сопственој користи свог народног самоодржања, са браћом Хрватима сложено радити и историјска права краљевине на велико уједињење и што већу самосталност према владама Мађара у обрану и заштиту узимати; али се не одајемо у томе оној прекојерној плузији браће Хрвата о „држави хрватској“, која нас на нашу општу штету само на странпутице завести може. А што се Босне и Херцеговине тиче, то питање ни ми, ни Хрвати ријешити не ћемо, — како је то већ и „Обзор“ казао. Но ми пак овде најстрожије осуђујемо начертане и тежње Хрвата; њихове мисли као са свим протународно, не можемо ми никад подупрати. Наше је тврдо и најдубље увјерење, да Босна или ће бити српска, чему треба да тежи цијело словенство, или ће постати аустројерски „хлантерланд“, који ће бити згодан за ширење „културтрегерства“, а у којој земљи ће тада бити гроб сваке словенске мисли. С тога никад Босна не може постати хрватска. Ми смо мислили да су се наша браћа пзацијелили од таквих мисли, које их запосе и уснавају, те немогу јаву да виде!

Ми се надамо, да ће се промијенити стање у Босни и Херцеговину, али се ту сјеласмо опшћу ријечи А. Веља: „Владу једну не обара сила непријатељска; она пада слабошћу својом и гажењем дужности и пороцима својих сопствених пријатеља.“ Али кад се и то збуде, не ће се тиме ко-

ријешити Хрвати. Бадава је све — ми смо одавна казали: Хрвати у Босни и Херцеговини само кроз стакло мед лижу! Браћа Хрвати налазе се на великој низбрдици, те се све више спуштају — на ниже!

Него ко у томе правље суди, показује још боље будућност, само је искрено жалити, да се код таквих „плузија“ из вида губи оно, што би се достојним уважањем постојећих околности уз међусобно штовање и поред увиђаности и са једне и са друге стране, сложним радом заједно постићи дало.

У СРБИЈИ

ријешен је срећно један спор, који је у пошљедње доба давао највише материјала биоградским листовима у међусобној им полемици. То је спор, који се био појавио између Синода и владе односно попуњена једне празне епископске столице у Србији. Синод је био изабрао за епископа на неготињску катедру протојереја Стокића, а министар просвјете и црквених дјела, ком припада право, да поднесе тај избор краљевском регентству на потврду, није хтио да то учини. Изгледа као да је министар хтио из економских обзира, да се на ову катедру постави један од епископа такозваних „неканонских“, који су у пензију саврљени кад се у Србију повратно на своју столицу митрополит Михајил и с њим канонске столице у цркви његовој. Али митрополит, строги канониста, није могао примити неканонског епископа.

Овим тог момента, ту је имао уплива по свој прилици и дух „партајски“.

Митрополита сматрају као „либералца“ а по свој прилици морао је либералној странци припадати и прото Стокић. С тога „радикална“ странка није могла пристати, да се тако снажи либерална странка; што више, радикална је странка хтјела, да понови епископом буде изабран архимандрит Фирмилијан, који је већ стекао лијено име на пољу цркв. књижевности.

Али патриотизму једне и друге странке пошло је за руком, да се дође до компромиса, те да се сви сложе у избору, који је плану на архимандрита Мелентија, ректора православног богословија у Призрену, који је већ био посвећен за епископа у нејасној Арањелову-днеси.

Тај дан је у Биограду била велика свечаност. Богослужење су и посвећење новог епископа извршили са митрополитом Михајилом епископи Јероним шинки и Сава жакчи. За тим је био у митрополији велики објед, на ком су били сви регенти и министри.

Тако је срећно уклоњен спор, ком су се највише веселили непријатељи мира у цркви и држави наше подунавске браће.

Нови епископ Мелентије рођен је у Осјеченици, у округу ваљевском. Постригао се у манастиру Враћевинци. Пошто је свршио биоградску богословију, био је постављен за старјешини манастира Раковице. По том је отишао у Русију, где је у Кијеву свршио духовну академију са врло добрим успјехом. Враћивши се прије три године из Русије, одлучи као добар Србин, да свој живот и рад посвети српској православној богословији у Призрену, где је као ректор на истог богословију провео три године дана.

АУСТРО-УГАРСКА И ИТАЛИЈА.

У аустројерској делегацији говорио је делегат Цалингер о положају, у ком се Папа налази у Риму. Католици морају жељети Папи достојан положај, потпуно сувереност на властитом територију. Ко се бори противу територијалне независности папине, бори се против независности цркве. Идеја о самосталности цркве сведучи крчи себи пут и неће је никакви топови зауставити; то није италијанско него међународно католичко питање. Захтеви папине су савијем легитимни и они су потпора сваке легитимности. Говорник тражи, да се чувају и штите права папина.

Гроф Калноки одговорио је Цалингеру овако: То је проблем о ком озбиљно размисљају велики духови и политичке главе. Досада није било прилике, да се практично ријеша тај проблем, те мислим, да делегација неће хтјети, да се уопштам у разлагање тога мучног питања. Истичем само двије тачке, што их влада на уму држи. Прва је да је влада савијем свјесна огромне превлаге католичког народа у нашој домовини, и с тога се брине, да се по могућности у обзир узимљу његови осјећаји и жеље. За то влада гоји жељу, како би положај св. Оца добио независност, која додикује глави католичке цркве, која јој је неопходна потребита. Положај мора бити такав, како би успоставио мир, који желимо између папства и Италије. То су наше највеће жеље и ако узможемо што допринијети, бићемо увијек готови, да чинимо што је право. У другој тачки истичем, а мислим да ми то нећете оповрћи, да сав народ жели живјети са Италијом у миру и пријатељству. Ми ћемо с тимем народом живјети као добри суседи у добријем односима, јер смо с њим сгу-

лили у политичку сvezу, која је једна од основнијех подлога наше полити е. Мислим да је и делегат Цалингер тога мњења; слободно нам је дакле одважно радити у корист тога проблема, као што је он то радио али да не повриједимо осјећање италијанског народа.

Кад је жица из Беча у Рим донијела језгру ове изјаве графа Калнокија, пет дан је заступник Бовно ставио у италијанском парламенту питање на владу, да ли је вољна брзо одговорити му на већ поднешу интерпелацију о црквеној политици. Чини му се да би ствар ваљало претрести што темељитије и што брже, у колико је министар једне савезне државе назвао римско питање проблемом, ком се још није нашао кључ, да се рјеша, како би желио он и цијела држава. Бовно се нада, да влада неће пропустити, да не унута графа Калнокија за ово његово особено схваћање, те да ће га поучити, да то питање, за којег рјешење изгледа да се он толико стара, за Италију никако не постоји. Влада је дужна, да Јевропи без одлагања до знања стави, да она никаквој туђој држави не допушта, да говори о питању, које је наше јавно право и жива свијест народна рјешила. Влада мора изјавити Јевропи, ако руги нијесу могли наћи још никаква рјешења, да је Италија римско питање рјешила.

Тада се заступници згруше око министарског стола, па се диже министар унутр. дјела Никотера и од ријечи до ријечи рече: „Овај час сам примио, поштовани Бовно, депешу од министра предеједника, којом ми саопштава, да ће вам у пошљедњем одговору, што се уз то тиче изјаве графа Калнокија, пошто нам није познат њен тачан садржај, морамо се уздржати од свакога суда. Али у име цијелог кабинета изјављујем, да нам је тешко изјервати, да је она изјава истинита, у толико више, што би је био изговорно министар једне државе, што је у савезу са Италијом. За нас не постоји никакво римско питање, нити може постојати.“

Наравно и штампа је одма ствар узела озбиљно. Министријална „Општина“ изјавила се у смислу Никотеренијех ријечи, сумњајући у тачност бечке депеше. — „Дирито“ пише: „Римљани сада знаду, да Аустројер није још наша рјешења римском питању, Аустројер нуди Италију да с Папом, својим одлучнијем противником, мир склопи, и то је најбољи доказ за искрено пријатељство аустројерско. Да видимо сада, што нам даје непријатељска Француска. Најпрво је ту изјава министра Рибота, да је свијетска власт папина једном за свагда укинута. За тим долазе изјаве Флокета и другијех првака францускије у његово смислу. Даље осуда француске владе противу изазивања хаџлика. И најпослије поздрав министра Рувијера из Нице Савајској кући и престолници.“ — Крисејева „Риформа“ одговара „Фредеи-блату“, да се не узимљу у рачун назори Цалингерови, него само изјава Калнокијева, па наставља: Ова изјава ће у Јевропи велико чуђење а у Италију сажалење изазвати. Истина је да је граф Калноки одлучно одбио свако претресање папског питања; али је с друге стране ово први пут, да један министар једно пријатељске државе јавно изрече своје мњење, да папско питање још није нашао свога рјешења, које ријечи изненађују још више из уста аустројерског министра у толико више, у колико је баш Аустројер била, која је иницијативу прихватила у смислу италијанских жеља, и од Вајета није за Аустројеру опетојало већ римско питање. Граф Вајет је тежио г. 1870 за опшћем савезом аустројерско-италијанско-францускијем на основи сједињења Рима са Италијом. Није била његова кривица што се овај план није остварио. Наполеон је одио за својим алим удесом, и његова судбина се испунила. И у пошљедње доба Аустројер се није истичала у корист Папе. Изјаве које је Калноки проишљих година давао задовољаваде су Италијанце, а народи аустројерски нијесу били мање католички. Окле овај изненадни преокрет? Једино ово први под грознничавом брлинском обновљеном савеза, 17 мјесеца прије неголи је рок му истекао? Ријечи графа Калнокија не значе друго него да ће Аустројер, ако Италија изађе из тројног савеза, римско питање покренути. Фепомен је овај од велике важности и показује земљи опасност једне владе, која не може непријатељство да разоружа, дочим пријатељима улијева неповерење. — „Трибуна“ говори: Граф Калноки је имао изјавити, да Папа ужива потпуно слободу и независност. Ми бисмо држали, да је он у томе смислу и говорио, јер њему не би имало бити непознато расположење јавног мњења у Италији према савезу са Аустројером, он је имао отуда дотични закључак често изводити. Видјећемо у осталоме, дал' је Калноки изразио само платонско жељу да се Италија с Папством измири, или могућност, да се ријеша питање, које ми сматрамо ријешено.

С друге стране „Монитор де Ром“ вели: Ово је први пут, да је министар иностр. дјела једне велесиле признао постојање папског

питања, и потребу, да Папа буде слободан и независан. Италијански министеријални листови непрестано тврде, да је дипломатија римско питање уклонила, а тројни савез да је пошљедњи клинац на његов сандук удрио. Та плузија по мало нишче-завла, и судбина је хтјела, да Немезис свијетске историје Италији напомене баш преко једне савезничке силе неприкосновеност божанственијех основнијех права. — Бечки „Фатерланд“ пише: Изјаве Калнокијеве ми морамо као врло радосне назвати. Ми истина нијесмо никад поумњали, да наше министарство иностранијех дјела заузимае друго становиште према римском питању, и за то смо и у овој тачки вада с повјерењем пратили политику графа Калнокија. Тимем је веће наше задовољство, што је граф Калноки потпуно наше повјерење оправдао. Граф Калноки је суштинску римског питања тако тачно изложио и у исто доба тако отворено изразио своје жеље, да се срећно ријеша ово питање, да је он, како ми схваћамо, осигурао себи захвалност цијелог католичког свијета. Овом бесједом графа Калнокија да наша сједница делегација постала је једна од најзначајнијих, што их је до сада било.

Међу тимем је гроф Нигра, италијански посланик у Бечу, тражио и добио повољна објашњења од графа Калнокија, и маркиз Ди Рудини одговорио је у парламенту, као што се види из нашег брзојава, хвалећи досадашње поступање аустро-угарске дипломатије према Ватикану, и истичући, да је гроф Калноки и сада изјавио, да се Аустро-Угарска неће мијешати у ту ствар, што би врјијећало осјећање италијанског народа.

НАДБИСКУП ПРЕД СУДОМ.

Парица, коју је француска влада подигла против епископа надбискупа Гут-Сулара пред парижским призивним судом, ријешена је прејучер осудом оптуженика. Давно пред започетом расправом сакупило се је мноштво ошњивства пред осудбеном палачом, пред којом је била смјештена и јача стража. Много свештеника и жена од одвјетника тражило је улаз. Точно у 12 сати отворили се врата велике и сјајне дворане. У 1/2 сата ушао је у дворану надбискуп Гут Сулар. Изгледа да је узрујан. Неки одвјетници скидају капе. Надбискуп је сух и висок, нешто погнут и ћелав. Одјени је просто с љубичастим пасом, у руци носи широк шешир са зеленом и златном вршцом. Сијела у прву владу. Уз њега његов бранитељ Воасар. Сад улази суд. Чланови суда одјевени су у црно, пошто данас нема свечане сјединице. Мало за тим започиње расправа. На питање предеједника одговара оптуженик, да су му 72 године и т. д., не признаје намјеру да је хтио министра увриједити, премда признаје, да је Фајеру писао оно писмо. Док се чита оптужба, надбискуп стоји. Предеједник пита, да ли је писао и друго писмо, у ком еномише министар просвјете на доста увредљив начин. Гут Сулар потврђује то, али оправдава свој поступак у савезу с цијелом афором. У ту сврху чита свој саставак. За вријеме читања његов се глас јача и постаје енергичнији и патетичнији. Надбискуп Гут Сулар каже: „Ко је попут мене много година обављао службу мира, има се застраштити од суда, који му је посве непознат. Но божјом помоћи ја ћу доказати, да сам само своју дужност испунио и радио по свом праву. Ја поштујем суд и уздам се у њ. Морао бих се понизити, кад бих се бранио, да пијесам вапно министра увриједити. Ја нијесам у својој дуготрајној служби још никада увриједио, ни великог, ни малог. Маје је писмо садржавало укор, на који сам био овлашћен. Нијесам ли морао подићи свој глас новодом римских догађаја и обзиром на држање наше владе, која је конкордат повриједила и конгрегације протјерала, те која без користи за војску сили семипарнете, да служи у војци? Ми желимо мир више но ико, неосуђујемо ниједне владавинеке форме и схватамо се изједно, али пресвједујемо проти свим републиканцима и свим монархистама, који пријече вршење божјег поодајства цркве. Напротив којем цару или краљу ми не би другачије поступали. Моје је писмо француско и бискупско. Ја сам бранио вјеру као бискуп, а пошљедњом патриотизма као Француз. Више немам ништа додати.“

За тим проговори из Булинжерове нарице познати врховни прокуратор републике, Кење де Боренер. Познат је као класичан говорник. Он вели: „Г. Гут Сулар прочитао нам је манифест, по ком је дао министру заслужену акцију. Ви велите, бискуп не врјијећа, чим би га његово финансије образовање морало сачувати од срчбе, те силити на већу удворност. Увредљива намјера очитује се у писму, а онака се и из оних околности, као п. пр. из приређенијех бунних влада-ђивања, што сте их весело примали. У другом увредљивом писму очитовасте да и непознатега министра, који се од двије године брине за стан и плаћу бискупа. Од свију бискупа бијасте Ви најмање овлаш-

тени на такав поступак. Република Вас је обасипала милостима које сте тражили; а када? Непосредно пред тим. Тада је давке Ваши савјест била мање вјешта. Некад су доходе немирних прелата заплаћивали, но република је толерантна, и министар пише удудну окружницу. На њу одговара пет бискупа с одобравањем, десет ју расправља, а само један вријеђа: г. Гут-Сулар. Ваша мисија, монсјор, јест, да учите хришћански морал. Док то чините, уживаћете поштовање; по чим се дигнете против закона домовине, тад сте само факцизни грађанин, који се огрјешује о закон, и кога ће тај закон казнити управо на темељу једнакости људи пред судом, коју Ви приповиједате. Ако данас овдје сједи свећеник, не сједи као свећеник, већ као грађанин“.

Иза тога споменуто је Борепер, како су пријашње владе много оштрије поступале против епископата. „Религија нема с овом ствари никакво посла. Никада није религија била слободнија у Француској него сада“ (Мрмлање и проsvједи у обшнству.) Предсједник пријети, да ће дати испразнити дворану.

Иза тога проговорно је бранитељ Боасар. Гут-Сулар, рече он, бранио је велика начела, која сачињавају темеље државе. Узалуд куша Борепер, да на памфлетистички начин понизи надбискупа. Влада тражи сервисне бискупе, а не може их наћи. Прави предмет ове парнице хоће се забавурити и приказати као познатан. Нас у Риму вријеђају, а влада се пријазно смије овим, који су увреду Француске, ако не провоцирали, а оно тријели. Наша влада љути се само на наше погршене земљаке. На очиглед овог стања ствари диже се један муж, кога на то овлашћују доба, ауторитет и часна прошлост, те каже: „Ви сте Француску понизили“. Ако се влада тиме сматра увријеђеном, зашто није ову парницу подигла пред поротом? Она тога није учинила, јер се не усуђује. Влада се је сакрила за Фаљбера, укљонила се пороте, које се боји. Она је поставила надбискупа пред судце, у које се узда.

Иза тога вијеђао је суд читава два сата, те осудио надбискупа на глобу од 3000 франака и одигету казних трошкова. На ходнику и на улици чекало је многобројно опћинство надбискупа. Једни су га поадрваљали са „живио Гут-Сулар“, а други су звијезели и клицали републици. Пулицја је имало много посла, док је одржала ред.

РУМУЊСКИ ГЛАС ИЗ УГАРСКЕ.

Под насловом „највећи деспотизам“ дошло је румуњски лист „Газета Трансилванија“ један чланак од дра А. Мурескауна, који прашка „Политик“ доноси од ријечи до ријечи, а ми ћемо га нашијем читаоцима у изводу саопћити:

Има шест година да наше врле Румуњке из сатмарског комитета раде, да добију потврду од угарске владе свога друштвенога статута. Оне би хтјеле као госпође осталијех градова и комитета да раде на пољу културе и добротности — али узалуд сва њихова мука — министар унутрашњости не наоди да потврди њихов статут. Пошто у сатмарском комитету већ постоји мађарско женско друштво, министар би жедио, да се и Румуњке укључују у такво и оне допринеу подизању мађарске културе и своје опћинственога. То је смисао разлога, којима је одбијен статут. Тако је исто г. 1889 министар одговорно румуњској омладини у Клаузенбургу, кад су тражили да им се потврди статут друштва њихова „Мисерве“. Такав су одговор добили трговци у Карлсбургу кад су тражили, да им се потврди статут друштва за међусобно потпомагање, и кад се тражила потврда статута румуњске читаонице у Фагету. И т. д. То је систем, по ком мађарска самовоља све већом смјелости иде напријед. Сатмарски комитет броји до 300,000 становника, од којих је више од трећине Румуна, који су тако у мањини. И то је доста да повинистички мађарски савјест одлучи, да се у сатмарском комитету петријеби румуњска народност. И лочим мађарски либерализам и конституционализам не зазире од таквог деспотизма, лађујући се такнијех неправеднијех тиранијех мјера противу румуњке кијех жена, они се заузиму на основу новог закона о дјечијим забавиштима да румуњску дјечу од 3—4 године помађаре! Што преостаје још овоме дивљем чудовишту у јагњешој кожи недотакнуто?

Румуњи у зрелијем годинама жигосани су као непријатељи државни и влада их савише изванреднијем законима и мјерама, како бољо одговара интересима владајућег елемента.

Преостају најстарији Румуњи. Њима је ред, да жеље изражавају и формулишу. Али какву жељу они могу изразити у часу, када лажни либерализам мађарски е дана на дан најживотије интересе народносне упропаћује, и њих у дубини душе огорчава?

Предсједница сатмарског румуњског женског друштва у протесту на министарску одудку говори, да ће то насиље мађарско највише ствар помађаривања упр-

пастити. Ако су тако Румуњке готове, да борбу с наше стране започемо за велике и свете интересе просвјете румуњске, онда ми нећемо ни часа оклијевати, него ћемо подићи рукувицу, коју нам толика смјелост и перфидија мађарска баца.

ДО ПИСИ.

Језера—Жабљак, 1 новембра. — Мило стива помоћ. — Његово Височанство наш премилостиви Господар Књаз Никола I, благоизвољно је притећи и помоћ језерскоме народу и ове као и прошле године обилатим даром, су 6000 флорина. Ова Владаочева висока милост дошла је овамошњем народу преко г. кап. Обрена Никовића, којег је нарочито послало Његово Височанство, да што прије притече у помоћ сиромашном народу, који страда све већ 4 године од скакаваца. Г. капетан, чим је стигао у ову варошницу, позвао је народ и кроз два дана је по учињеном списку са овд. кап. г. Милованом Кришаном спротињи новац раздао, али само онима, који без помоћи ове нијесу могли никако опстати.

Раздавање новца текло је тихо и правично, те се свак весело и задовољан кући својој повратио.

Сретна је наша крајина, када доби ову помоћ на овој мучној години, у којој ништа је било жита нит сијена од навале онакога скакаваца, а тако ће се, у здравље нашег премилостивог Владара, овијем новцем доста лијено презимити.

За раздаће новце наређено је кутњим старјешинма, да се узимље једино хљеб који је на првом мјесту, а сваких других непотребних стварица, као пића и т. д., да се клоне. На што је народ драговољно пристао а тако је и сам мислио.

Жито, што се до данас на нашим базарима доносило, било је прилично јефтино, те се надамо да ће наши трговци ту цијену му и даље уздржати, узевши у обзир прво периоду годину, а друго муке што их народ усјед ње три и подноси. Немојмо све у своју личну корист!

За многобројна добра, која уживамо крајем Таре и подножја чувеног Дурмитора од стране нашег узвишеног Владара, језерски је народ озвучио дан, када ће се у овд. дому божјем сакупити и помолити Створитељу, за дуг живот, здравље и срећу свога Господара, Књазиње и цијелог владајућег Дома.

Лазар Јовановић, учитељ.

Марсиљ. (Трговачки одношаји са Црном Гором).

У потовне нашем допису показали смо црногорским трговцима, како се сада у Француској налажује увозна такса од црногорских производа по одредбама општег царинског тарифа, а не по оном конвенцијалном тарифу, по чем између Црне Горе и Француске нема до сад никакве трговачке конвенције. И занеко без те конвенције било би свако трговање са Француском доста тешко, јер не само што је општи царински тариф, као у свим државама, које нијесу каквим трговачким уговором између себе везале, прилично скуп, већ и због тога, што инострани производи, који се у Француску уважавају, прије по ће се продавати, онем увозне таксе, још и неке законске наредбе испунити морају, а то све много одуго влади продају довеженијех производа.

Из слиједех примјера увиђеће црногорски трговци строгост француских закона односно увоза иностране робе из оне земље, која са Француском нема особите трговачке конвенције.

Пред једно три неђеље дошао је у наш пристан црногорски пароброд „Јарослав“ и довезао из Црне Горе 3522 брера. Цијелим путем од Црне Горе до Марсеља погнула су цијела три брера, а то је свакако добар знак, да је та врећа стоке врло подесна за увоз у Француску, јер је на некогајо јако издржљива.

Али жали Боже има много неугодности око њене продаје, јер само француска стока може се слободно без икаквих преијера продавати на француским базарима. Да и инострана стока то исто право за добије, потребито је, да је укрцана на којем француском пароброду, да ју надаље цијелим путем прати француски марвени љекар, који треба да присуствује укрцавању и искрцавању те стоке. Кад на тај начин преније инострану стоку у који француски пристан, онда марвени љекар ваља да изда свједоцбу, да је стока здрава и онда се може слободно по Француској продавати.

Другачије је то са стоком, која не долази на тај начин у Француску, као на пр. сада црногорски брави. Ти брави треба да етоје за десет дана у једном озиданом тору, гдје су од сваке спољашње сведе потпуно одвојени. У тору треба да су намјенствене јасле и валови, да животиње за вријеме десетодневне карантине не пате од жеље и глади. Сувине треба да има у тору каквог опћинственог, т. ј. један стан за чувања, који такођер за цијелих десет дана не смије излазити никуд из тора. Пошто прође тијех десет дана, долази марвени

љекар и издаје свједоцбу, је ли стока здрава и може ли се без штете продавати! Још се онем тога нише, да се брави закољу на истом мјесту, гдје су и искрцани, или да се у оловом затвореним вагонима упуте у Париз-Villete.

Да није тих неугодности, црногорски би се брави у Француској врло лако и добро продати могли, јер им је месо много боље од омијех, те нам из Русије долазе са којима су наше пијаче баш преватријене.

Свега тога неби било, да Црна Гора и Француска склопе трговачки уговор, који би ослободио једну и другу страну од горе поменутих пребераних обвеза. Јер ако и би Црна Гора од такве конвенције имала велике користи, то се ипак не да тајити, да би се и Француска том конвенцијом много користила. Данас су производи француски у земљи доста јефтини али извоз је скупији од саме вриједности робе. У Француској се и пр. данас може купити кашета са 12 богиља доброг коња а ка за 12 фран., а боља врећа за 18 франака, но колико би знао тај коњак, док би у Црну Гору дошао? Дакле и француски производи би се лакше у Црној Гори одомћили, кад би између обје државе постојала каква трговачка конвенција, а нема сумње да ће се при оваквом стању ствари обије државе за благостање својих поданика топло заузети и око узайамне трговачке олакшице приликом стварања новог француског царинског закона идуће године штогод узнастојати.

Књижевност, умјетност и просвјета.

Балканска Царица, драма у три радње Николе I-ог, Књаза црногорског, углазбио Дионисије Де Сарно-Сан Борђо, издање удешено за пјевање и гласовир. Edition C. Schmidl & Co. Trieste — Bologna, Agram Kugli & Deutsch, Petersburg A. Büttner. Цијена флор. 6, динара 15.

У предисловном броју довијели смо ријеч о овом дјелу из „Српског Гласа“, а пошто је оно сада, добротом композитора, у нашим рукама, још ћемо коју надоставити, оставијући стручњацима, да своју изреку.

У опшности, кој долази из насловног листа, г. Де Сарно вели, да ова драма није била написана, да буде у музику стављена — „али пошто сам у њој нашао не мало тачака прекарне лирике љепоте, а онем тога, као у драмама грчкијех касика, пак талијанског Метастазија и другијех, неколико урштитијех хорова, ријешити сам се, да углазбим неке дјелове ове драме, и довршићу радњу коју сада ето објелодањујем. — Нека се не помисли, да сам сваку пољешну страну ове књажевске драме одабрао и углазбио, не, јер би ме то на далеко било одвело; ја сам опозико извадио, колико ми је допуштено било а да ми радња по све дуга не испане. Ипак ова моја радња не би могла бити на позорници представљена, дијелом што јој нема свеле потребите музикалној драми, дијелом ради пезине дужине и многотијех „а solo“ прота гоните; а кад би се баш хтјела на позорници изиштити, нужно би било много комада скратити још и због тога, да се умањи големи труд пјевача, особито тенора.“

Иза увода долазе из првога чина и прве појаве ови комади: „Мила ми је зора плава“ — „Баш Баона једно вече“ — „Што?.. она... моја? ах, цуцај гоме!“ — Из друге појаве: „Стани још мало, Данице моја!“ — „У добри час иди сине“ — „Е сад дакле да се спремам“ — „Краљ... Румелија... Балкан... нег слуга...“ — Из треће појаве: Коло — „Већ кад мора тако бити“ — Из другог чина увод и појава прва; из појаве друге: „Тешки су снови, ах цуца манго!“ — „Али ми Султан сав Балкан дава“ — „Гле! здрав је! чмо, весело вазда!“ — Гуслар. Из треће појаве: „У далеком Дренопољу“ — „Од триста дана више је седам“... — Из четврте: „Мени вазда биће криво“ — Збор. „Веља му суза низ око вану“! — Из пете: „Ах, да, о Марто, о злато мило!“ — „А оно мене неск саму наје“ — „О, јадан Станко рђа те била“ — „Кад бих Султан турства био“ — „Дођи амо пружи руку“ — „Ах, лакше, лакше, за Бога људи!“ — Из трећега чина: Увод. Из прве појаве: „Куку мене за увијек!“ — „На нашу је страну правда!“ — Из друге: „Добар комад страховита“ — Из треће: „Ко је витез, ко је јунак!“ — „О Морачо, вјечни доме!“ — Из четврте појаве: Зборови „Живно нам, круно сјајна“ — и „А сад браво, на кољена.“

Нашијем читаоцима познато је већ како је дошло до овог издања првог дјела ове вреге у српској књижевности. Г. Десарно, тражећи начина, да своје дјело изда, пошао је с њим у Тријест, гдје се у велике уважава музика и његује. Ту га је изнио пред познатијем стручњацима и одабраном публиком, и такав је усјећ постигао, да су се одма наша два Србина, што живје у Тријесту, те су композитору понудили, да му на своје трошкове дјело на свијет издаду. Та еу два Србина г. г. Шкуљевић и Анчић. Тако је могло ово дјело на свијет изаћи.

Тријештински лист „Il Cittadino“ о истоме дјелу сада овако пише: „Појезија, већ смо први пут казали, носи онај јаки карактер, што Књаз Никола знаде дати својим лирским пјесмама, које су хваљене и којима се и у Италији диве. То је карактер народа још непоквареног, напраснијех страсти, дубоких, храброг, и у исто доба срца њежног што се заноси позорјем мјесечине и рађањем сунца, народа патетичног, пјесничког, који пјева и љуби божанствену природу, величанствену у ужасу тимора свога краја. Појезија узвишена, свежа, цупа живота и мирска горског цвијећа. И г. Де Сарно, узевши ону лирску драму Књажеву да је стави у музику, знао јој је дати приличну музику управо на дивни начин, сачувавши народну боју усрпкос потешкоћама, што је морао савладати. Музика славенска је лијена, патетична, сјетна, али мало или ни мало театрална и не одговара модерном укусу; но мајсторска рука могла је извадити из ње, што је лијено, поправивши ритме, и давши више живота мелодијама, и не удаљујући се од изворности удесити је према данашњијем захтјевима. То је схватио г. Де Сарно и постигао савршеном вјештином... Ту смо нашли много комада извршнијех, а међу њима су најбољи и највише карактеристични: коло, арија Гусларева и она Старчева. Романсе су пак преугодно, и заносе ти мисао на ону лијепу страну, куда вјетар, харлијајући између оштријех врхова и старијех маслина, говори о јакој мржњи и љубави“. Из овога видимо, да италијански критичар наоди у истини у музици г. Де Сарновој боје оригиналне, коју је композитор црно из музике и духа српскога. Као што је већ познато, музика је ова наша најодушевљенија одлива у Котору. И ми смо је овдје у једном ужем друштву на гласовиру слушали, и остали смо електрисани, усхићени, срећни у уживању, што нам ово дјело унашријед обећава.

С тога већ можемо честитати г. Де Сарну на лијепом усјећу, који ће му се, надамо се, признати из свијех словенскијех срединта, када „Балканска Царица“ заузме мјесто међу својим другима као прва преставница из српскога свијета.

Г. Де Сарно је компомирао ово прво музичко дјело у српској књижевности у Котору, а издали су га родољубиви Срби у Тријесту, што нам напомиње, како је у Котору основано најпрво пјевачко друштво српско, као што су и најпрви српски књижевници повијега доба наодили потпоре код родољубивијех Срба тријештинскијех, што и ми нашим читаоцима напомињемо као факт у развитку српске културе, који служи на част и Котору и Тријесту.

Према величини и финоћи израде ваља признати да је дјело врло вјешито.

(Нове књиге.) Примли смо шљедеће нове књиге:

— **Историја Срба** за основне школе у краљевини Србији по новом наставном програму написао Мила и С. Убавкић. Накнадом књијаре В. Валожића. Биоград у штампарији код „Просвјете“. 1891. Цијена 70 пара дина.

— **У спомен** блаженопокојном настојатељу св. арх. обитељи Крчке архимандриту митрофору Јеротеју Ковачевићу у знак љубави и поштовања на дан манастирске славе 8 новембра 1891 посвећује братство. У Задру, штампарија И. Водицке. 1891.

— **Успомена** на излет Срба и Чеха из Србије на изложбу у Златни Праг. Написао Јосиф Зд. Раушар Жуборић. Са 10 слика. Биоград, 1891. Штампарија Петра Буричића. Цијена 60 пара дина.

— **Разни чланци** Вука Витеза Врчевића. У Дубровнику, накнадом књијаре Д. Претиера. 1891. Цијена 50 новч.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 29 новембра.

(Са Двора.) Јучер је Њезино Висоц. Књагиња Милена са Њ. С. Књазом Нашљедником Данилом у 11 сати кренула преко Ријеке и Вира пут Бара. Њезино Висоц. одила је у 10 сати пр. п. у машастир, гдје се пред њивотом Св. Петра Богу помолила. При поласку Њезина Височанства биле су се пред Двором искушале све власти црквене, војничке и грађанске, а сву пјану је било грађанство притисло, желећи да свако од највишега до најмањег поздравни добу Владарку и да јој зажели добар пут и још бољи повратак. Њезино Височанство је урођеном Јој милости одговарала на поздраве клањајући се из кола десно и лијево. Њезино Височанство изгледала је добро као кад је савим здрава била, али по савјету љекара треба да проведе ову

зиму у облажм поднебују, за то ће до који дан продужити из Бара у Нишу.

(Из цркве.) Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан повратио се на Цетиње прошле суботе. Пошто је у Колашину осветио цркву Св. Димитрија, окренуо је преко горње Мораче и преко Дробњака, где је у Манастиру Бијелој 13 ог попио, па је 15 тек. у Орашу изпад горњег поља пикињскога осветио другу нову цркву у славу Три Јерарха, што је ту Његово Височанство Господар подигао за здравље Њ. С. Књажевца Петра. На повратку свом преко Никшића Њ. Високопреосвештенство зауставило се у манастиру Острогу, где је у горњем манастиру црквица, у којој почињу моћи Св. Василије, славила Ваведеније Богородичино, ком је празнику посвећена. У вечер празника у тој уској црквици било је молитвено бденије са вечерњом и јутрењом а сјутра дан је служио г. Митрополит само са о. Симеоном и својим протодјаконом свету литургију са молебствием и благодарњем за здравље Њ. Височанства Књазиње Милене. Ово ће бити, чини нам се, прва архијерејска служба у овој славној пећини — црквици — бар у повије доба.

(Личне вијести) Извазредни посланик и опуномоћени министар Њег. Величанства Султана при нашем књажевском Двору г. Луков. Февзи-Ахмет-бег повратио се са свога пута у Скадар преко Опшња и Бара. — Госп. Дионисије Де-Сарно-Сан-Ђорџо, учитељ градске музике у Котору, дошао је у уторник на Цетиње а у сриједу је имао част да буде примљен у Свјетлом Двору од Његовог Височанства Књаза Николе. Г. де-Сарно подио је Његовом Височанству своје музичко дјело, углазбену „Балканску Царицу“, красно увезано. Његово Височанство у знак Свога задовољства изволило је овог вриједног умјетника одликовати IV. степенем Даншлова реда. Г. де-Сарно јучер се у Котор повратио.

(Из Читаонице.) У пећељу 1 декембра у смислу друштвенијех статута биће главна годишња скупуштина друштва цетињске читаонице у 10 сати прије подна у просторијама њенијем.

— Нишу нам из Оциња:

Видећи да вам нико није одавде писао о поласку Њег. Високопреосв. Митрополита Хаџи Саве пут светијех мјеста, хитам да вам ја накнадно што пишем. Одовле је кренуо лицем на Аранђеловдан лојдовом лађом. По литургији се у цркви опростио с народом ријечима, које су свакога тронуле. Ако воља Божја узме, мисли се повратити у прољеће. Од цијелог овдашњег становништва (без разлике вјере) испраћен је да се није могло ердације. Звона и пуцњава из пушака с краја су га поздрављали, а на пароброд га је мноштво одратило — све што је у овој вароши виђеније. При растанку многи узме лијаху као и сам г. Митрополит. Вријеме је било прекрасно, а на пароброду се трезно један од капетана брат вашег уредника, кап. Божо Томановић што је и нама и високом путнику мило било.

— Нишу нам из Црквица:

17 октобра умро је наш свештеник Сава Јокановић у 35 години свога живота. Сава је син пона Мића Јокановића, који је и сад жив а који је био капетан у Швешкој Паланци од 1858 до 1867 год. док су Турци поново освојили Нивеку Паланку. Сава је рукоположен у мап. Острогу 1881 год. од пок. Епископа Захумског Висариона. Према виших школа не бјеше учио, поред сваке службе у цркви изговорио би по неколико поучнијех ријечи (бесједу). Његова жена и троје мало дјеце остале у врло рђавом стању, због епидемијне и премјештаја с Трее од оца и своје браће због службе свештеничке.

Жена покојникова шћер је бившег капетана Језерског Живка Шибалије, па и отац јој није јаког имања, да је што може помоћи.

Бог да му душу прости

О. Н.

(У Ливадији.) гдје су руски Цар и Царица провели свој сребрни пир у најужем фамилијарном кругу. Цар је примио сијамског принца Дамронга са пратњом, војводу Албрехта виртембершког и турско посланство. Принц сијамски путује по Јевропи, те је из Ливадије пошао у Цариград нарочитијем руским паробродом. Војвода виртембершки одио је да саопшти Цару долазак на престо новог краља виртембершког. Турско посланство, које је одио да поздравља Цара од стране Султана, саставља и су: извазредни посланик мушир Фауди-паша, државни секретар Кјазим бег, два адјутанта Султана Тевфик-бег и Кенан бег, и адјутант муширов Али бег. Посланство је дош о судтановим јактом „Изднином“.

(Инглески Престолонашљедник) навршио је 50 годишњицу од свог рођења исти дан, кад је руски цареки пар навршио 25 годишњицу свог брачног живота. За њим је сестра Царице руске, која се том приликом налазила у Ливадији, — као што је за његовијем млађијем братом, војводом единбургским, сестра Царице. Такве свеае фамилијарне постоје између цареко-руске владајуће куће и краљевско-инглеске! Но колико уљива има у Инглеској краљевска кућа на државну политику најбоље се види отуда, што су инглески листови овијем поводом највише хвалили престолонашљедника, што се не мијеша у политику!

(Надвојвода Хенрик) за кога прије недјељу дана јавише да је умро, био је од пазебе поболно и добио заналу у пуцама, а како несрећа ријетко иде сама, и његова синуруга, бароница Леонардина Вајдек, преминула је дан прије од исте болести, обоје по кратком боловању. Надвојвода Хенрик, члан аустријског владарског дома, родио се 9. маја п. р. 1828. у Милану као најмлађи син надвојводе Рајнера, вицекраља ломбарско млетачке краљевине и његове синуруге Марије Јеленавете, принцезе Савојско-Каринтске. Напредовавши у војсци, показавши се јунаком код Куестоде и бивши одликован различитим великим орденима, постао је I. фелдмаршал-лајтнат. Кад му је било 40 година, 4 фебр. п. р. 1868., завлаи оперску пјевачицу Леонардину Хофман у Боцену, којој тада бјеше 25 год., и коју баварски краљ Лудовик II. подигне у племићко стање и 1878. подари јој и назив баронице Вајдекове. Покојни надвојвода квитира као фелдмаршал-лајтнат 1888., како се с њом вјенчао. Дошњије опет као фелдмаршал ступи у војеку. Од њега је остала једна ћерка, која је такођер ободеа.

(Из Панчева.) јављају да су приједни и родољубиви Панчевици приложили 6300 форината, да би се могло одржати и њенише напредовати тамоније српско народно позориште. „Браник“, дошло је о томе пожртвовању и родољубљу Панчеваца врло лијеп чланак, којим позива све имућније Србе, да се угледају на Панчевоце и да прилажу српском позоришту годишњим сталним прилозима. „Кад се сами Панчевици дади 6300 фор. онда нама осталима не остаје много, да дотуримо тој суми, па да своју Талију унапредимо и одржимо“, вели „Браник“. — Зиста, ово је лијена карактеристика, како штите просвјету и и чувају своју народност наша браћа преко Саве и Дунава.

(Споменик Гамбетти.) У Вил д'Овру, близу Версела, у околини Париза, гдје се од смрти Гамбетине наоди музеум разнијех ствари, које стоје у свези са његовом усменошћ, откривен је свечано споменик великоме трубуну. Споменик су овај подигле свом ватреноме брашћу отргнуте провинције од Француске Алација и Лотарингија. Нарочити одбор скупио је у овијем провинцијама околу 200,000 фран. на ту сврху, а даровити Алачанин, скулптор Бартоди, који је израдио гигантску статуу Слободе у Њујорку, израдио је извазредно умјетнички и знаменити споменик Гамбетти. У средини полуокругле мраморне галерије види се старо-римски жртвеник; а са страна стоје мраморне статуе Алације и Лотарингије, од којих једна са страхом покрива своје чело од непријатеља, а друга показује своје одрцеломе лицу далеко отарбују. Изнад њих се подиже на гранитном пједесталу Гамбетина статуа од бронзе, који етиска при срцу француску заставу. Да дају споменику још ваншега значаја пријатељи Гамбетини завилали су уљ срце Гамбетино, које се чувало код удовице Поља Бера, који је сакрио тијело свога пријатеља и наредно својој жени, да га чува док се подигне овај споменик алацко-лотариншки. На свечаност откривања овог споменика био је министар просвјете Вуржоа и мно гобротији пријатељи великога францускога патриоте.

(Господин Јаза Дућереки), новосадски веленосједник, покљино је за српско народно позориште прилог од 1000 фор. а. вр.

РИМ, 23 новембра. — Рудини је у парламенту изјавио, да је закон о гаранцијама (односно Пале) основни закон, и да ће га влада уздржати интегрална. Влада неће допустити никаквој другој влади, да се мијеша у ствари италијанске. Влада ће се држати и оделе досадашње црквене политике. Што се тиче Калиокијева говора, Рудини истиче, да је Аустрија прва признала карактер унутрашњи закона о гаранцијама а Кавалоти је превидио, да је Калиоки изјавио, да се не намјерава заимати питањем, које ће увриједити осјећање италијанског народа. Кад би јединство Италије било у опасности, аустријски војници борили би се уз нас. Говор је живо аплаудирао био.

ПРИЗ, 24 новембра. — Дон Педро, бразилски Цар, умрло је по ноноћи.

РИМ, 24 новембра. — Траје дискусија унутрашње и црквене политике. У последњијем ће бити на дневни ред моција, која ће изјављивати повјерење влади у унутрашњој и црквеној политици.

ПЕТРОГРАД, 24 новембра. — Монтебело и Нелидов приспјели су из Цариграда. Званично је публицирано именованье Великог Књаза Нашљедника за пресједника одбора, који се стара за помоћ потребијема. Цар истиче, да је најприје од потребе набављати храну и дијелити је гдје треба, а приватно помтање постало је дужност хришћанске милости.

БУКАРЕСТ, 25 новембра. — Флореско предао је краљу оставку кабинета.

ПЕТРОГРАД, 25 новембра. — Влада се споразумјела са Ватиканом односно именованья митрополита цијеле католичке цркве у Русији.

ВЕЧ, 26 новембра. — Трговински уговори између Аустро-Угарске, Немачке, Италије и Белгије подпешени су парламентима у Вечу, Буда-Пешти, Берлину и Риму. У парламентима аустро-угарскијем владе су изразиле наду да ће им ноћи за руком да тако закључе трговинске уговоре и са неточнијем државама.

РИМ, 26 новембра. — Затворена је расправа о црквеној политици. Парламенат је одбио предлог да се модифицира закон о гаранцијама. Влади је гласавано повјерење поименце са 248 гласова против 92.

ПРИЗ, 27 новембра. — У камари Лафарг је пекао амнестију за све политичке осуђенике у ствари страјковања. Његов социјалистички говор изазвао је живо протестовање. Фрејсине је говорио противу тог предлога, који је био одбијен са 298 гласова против 113

ВЕЧ, 28 новембра. — „Политиче“ доноси из Биограда, да су отпочели преговори о трговинском уговору србијанско-аустро-угарском.

СОФИЈА, 28 новембра. — Извјенитач „Хаваса“ Мадори протјерао је због пицања лажнијех (?) вијести у иностранство противу Бугарске и противу Књаза.

ЦАРИГРАД, 28 новембра. — Опровргава се текст здравнице Цареве Султанау у Ливадији, што је објелодањен. Здравница гласи само: „Пијем у здравље мог пријатеља Султана.“ Исто се опровргава вијест о борављењу аустријског надвојводе у Цариграду са свијем претпоставкама о мисији политичкој надвојводе. (Ми од овога ништа не разумијемо. У. Г. Ц.).

БУКАРЕСТ, 28 новембра. — Састављен је нов кабинет овако: Катарин пресједник и унутрашњости, генерал Ману државна добра, Александар Лаховари спољашње послове, књаз Стирбеј финансије, генерал Лаховари рата, Оланеско грађевине, Стурдда правду, Димитрије Јонеско просвјету. БЕРЛИН, 29 новембра. — У

Рајхстагу почело је прво читање трговинскијех уговора.

Каприви је изјавио да влади нијесу непознате тешкоће прелазне периоде али је било потребито уздржати одиошај између агркултуре и индустрије ма било и са жртвама. Каприви је пагласно нужду у случају рата имати вјерене савезнике, али такви се могу стећи трговинским односима.

БУКАРЕСТ, 29 новембра. — Катарин изјавио је да ће пово мипи-старство продужити рад реформа, започет назад три године, у смислу умјереног консервативизма. Страпка и њени осјећаји либерални могу задовољити свијема аспирацијама модернијема. То је мњење садашње већине парламентарне.

КЊАЖЕВНИ ОГЛАС.

Извила је књига: **Зборник правила, прописа и наредаба** у санитарској струги Књажевине Црне Горе. Издање Министарства унутр. дјела. Државна штампарија. Цетиње 1891.

Цијена је књизи 50 новчића. Може се добити у књижари Марка Иваншевића или Министарству унутр. дјела.

МОЈУ КУЋУ

овђе, у старој вароши, продајем од добре воље, почем се селим из Црне Горе. Кућа је на под, од тврдог материјала и нове грађе. Ко би је желно купити пека се обрати потписаном до 1. јануара 1892.

Подгорица, 20 новембра 1891. (2—3) Кап. Јако Бошков.

ОГЛАСИ.

ВЕРИДЛОВЕ ПУШКЕ

(А НЕ ВЕНЦЛОВЕ)

са бајопетима без никаквих недостатака у велико или поједино кунују се у Вудапешти по најнижој цијени код

A. M. KOHN.

Eisenwaarenhandlung

Budapest, Mazsar-utca 9.

(1—3)

Printemps

NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré, renfermant toutes les modes nouvelles pour la SAISON d'HIVER, sur demande affranchie adressée à MM. JULES JALUZOT & Cie PARIS

Sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos immenses assortiments, mais bien spécifier les genres et prix. Tous les renseignements nécessaires à la bonne exécution des commandes, ainsi que les conditions d'expédition, sont indiqués dans le Catalogue. Envoi franco de port jusqu'à destination de toute commande de 50 francs payée par avance, pouvant être expédiée en un colis postal.

ПЕЧАТИ

од каучука и метала могу се наручити; а печати поручени находе се готови код потписаного. Цетиње. 1891. Драгунски бисер.